

Prof. As. Dr. Adrian RESTIAN

Portretul robot al omului contemporan

A portrait of the contemporary man

Deși majoritatea antropologilor susțin că omul nu a suferit modificări biologice importante în ultimii 10.000 de ani, este evident că omul contemporan nu este identic cu omul de acum 10.000 de ani și nici chiar cu cel de acum 50-100 de ani. Omul a suferit modificări foarte importante de-a lungul timpului și continuă să se schimbe chiar sub ochii noștri.

De aceea, foarte mulți autori vorbesc nu numai de omul preistoric, ci și de omul egiptean (Donadoni, 2001), grec (Vernart, 2002), roman (Giardina, 2001), medieval (Le Gof, 1999), de omul Renașterii (Garin, 2000), al luminilor (Vovelle, 2000), romantic (Furet, 2000), baroc (Villari, 2000), iar noi vorbim astăzi de omul contemporan, cel al societății postindustriale, de consum, informaționale, postmoderniste în care trăim acum, deoarece pentru medicul de familie este foarte important să știe care sunt particularitățile individului asupra căruia acționează și de a cărui sănătate este de multe ori obligat să răspundă.

Omul, ca și animalele, a căutat să se adapteze la mediu, deoarece ființele care nu se adaptează mor. Din acest punct de vedere, ar fi interesant de remarcat că din cele peste 3 miliarde de specii de plante și animale care au existat de-a lungul timpului pe pământ, astăzi nu mai trăiesc decât aproximativ 3 milioane. Restul au dispărut deoarece nu au reușit să se adapteze la mediul înconjurător, care este și el într-o continuă schimbare. □

DE LA ADAPTAREA AUTOPLASTICĂ LA ADAPTAREA ALOPLASTICĂ

După cum am mai arătat și cu alte ocazii, spre deosebire de toate celelalte animale care se adaptează autoplasic, adică își schimbă structura în funcție de condițiile de mediu, omul a căutat să se adapteze aloplastic, adică să schimbe mediul înconjurător în funcție de nevoile și de dorințele sale. Omul a căutat astfel să-și construiască un mediu cât mai confortabil.

Astfel, și-a creat treptat un mediu de viață artificial, care a devenit din ce în ce mai diferit față de mediul natural în care trăiau bunicii și străbunicii noștri. Dar pentru a-și putea construi acest mediu artificial, omul avea nevoie de anumite calități, de anumite cunoștințe și de anumite informații, cu ajutorul cărora să poată acționa asupra mediului înconjurător. De aceea, el și-a dezvoltat treptat un organ capabil să recepționeze și să prelucreze cât mai adecvat informațiile necesare. Iar acest organ a fost creierul, care a suferit cele mai importante modificări de-a lungul evoluției umane.

Desigur că și celelalte animale au creier. Dar, spre deosebire de acestea care au ales calea ecologică, de apăsare autoplasică la mediu, omul a ales calea culturală, de adaptare aloplastică, de construire a unui mediu artificial cât mai adecvat nevoilor și dorințelor sale. □

NIȘA CULTURALĂ

Pentru a schimba mediul înconjurător, pentru a-și construi un mediu de viață cât mai confortabil,

omul avea nevoie de un creier mai performant. De aceea, peste creierul animal, necesar reglării organelor interne și a relațiilor reflexe cu mediul înconjurător, omul și-a dezvoltat, destul de repede față de ritmul lent al evoluției biologice, un creier uman în stare să-și imagineze, să proiecteze, să anticipeze, să creeze și să inventeze lucruri noi, cu care să-și construiască un mediu de viață corespunzător nevoilor și dorințelor sale.

Astfel, după cum arată P.D. MacLean (1990), peste creierul reptil reprezentat de trunchiul cerebral, care contribuie la reglarea organelor interne și a reflexelor înăscute și peste creierul mamiferelor timpurii, reprezentat de sistemul limbic, care contribuie la reglarea relațiilor afective cu mediul înconjurător, a apărut neocortexul, care contribuie la reglarea comportamentului extrem de nuanțat al organismului față de mediul înconjurător, dar mai ales la adaptarea mediului în funcție de nevoile organismului. De aceea, neocortexul, care reprezintă 80% din volumul creierului, a mai fost denumit și creierul ecotrop, deoarece el reglează relațiile cu mediul extern, iar trunchiul cerebral a mai fost denumit și creierul idiotrop, deoarece reglează organele interne.

Neocortexul a fost cel care a dus la apariția culturii și a civilizației, cu toate avantajele și dezavantajele sale. □

ÎNTRU SOFTWARE ȘI HARDWARE

Deși creierul nu a suferit modificări biologice importante în ultimii 10.000 de ani, este evident totuși că acest organ al omului contemporan nu mai este identic cu cel al omului de acum 10.000 de ani, și nici cu cel al omului de acum 50-100 de ani. Creierul omului contemporan gândește altfel și reacționează altfel la modificările pe care el însuși le-a produs.

Dar pentru un organ cum este creierul și mai ales neocortexul, care ar putea fi asemănat cu un calculator universal, care poate lucra cu mai multe programe, nici nu este necesară modificarea structurii, fiind suficientă achiziționarea de programe noi. Omul are copilăria cea mai lungă tocmai pentru a reuși să achiziționeze cât mai multe programe. Iar din punctul de vedere al programelor de care dispune, creierul omului contemporan se deosebește radical de creierul omului de acum 10.000 de ani și chiar de cel al omului de acum 50-100 de ani. Omul contemporan și-a însușit ultimele noutăți ale științei și culturii. Iar acestea reprezintă peste 90% din cunoștințele pe care le-a dobândit omenirea de la apariția ei pe pământ. După cum arată De Sola Price (1971), datorită faptului că știința și tehnica evoluează într-un ritm din ce în ce mai accelerat, noi suntem astăzi contemporani cu 90% dintre toți cercetătorii tuturor timpurilor și suntem în același timp și beneficiarii a peste 90% dintre descoperirile care s-au realizat de-a lungul vremii. Bunicii noștri nu aveau nici televizor, nici frigider, nici aspirator,

nici mașină de spălat rufe, nici mașină de spălat vase, nici calculator, nici telefon mobil, nici internet, care sunt astăzi prezente în aproape toate locuințele. Copiii de azi știu să lucreze cu un calculator mai bine decât părinții lor. Creierul copiilor dispune de programe pe care părinții lor nu le au. □

OMUL CONTEMPORAN TRĂIEȘTE ÎN CONDIȚII INCOMPARABIL MAI BUNE DECÂT ÎNAINȚAȘII SĂI

Prin adaptarea alopastică, adică prin schimbarea mediului înconjurător în funcție de nevoile sale, omul contemporan a ajuns să trăiască astăzi în condiții mult mai igienice, mai civilizate, mai confortabile decât oamenii de acum 100-200 de ani. Ar fi suficient să amintim dezvoltarea rețelilor de apă potabilă, de canalizare, de electricitate, de transporturi și a cartierelor de locuințe. Iar dacă la acestea mai adăugăm mecanizarea, automatizarea și informatizarea muncii, care au ușurat foarte mult munca omului, trebuie să recunoaștem că omul contemporan duce o viață mult mai confortabilă decât bunicii săi.

Omul contemporan este ferit astăzi de epidemiile care decimau populația globului acum câteva sute de ani. El trăiește în condiții mult mai igienice și mai confortabile decât acum 50-100 de ani. Se deplasează la serviciu cu automobilul, lucrează la un pupitru de comandă sau la un calculator, își face mâncarea la microunde, spală rufele cu mașina, face curat cu aspiratorul și schimbă programele la televizor cu telecomanda, astfel încât nu mai depune azi decât 1% din activitatea musculară pe care o depuneau bunicii săi acum 100 de ani. □

APARIȚIA SOCIETĂȚII DE CONSUM

Dezvoltarea științei și a tehnicii a dus la creșterea productivității muncii și a produselor de larg consum. Astfel a apărut societatea de consum. Ea a fost întrezărită încă de prin 1920, dar a devenit evidentă prin 1950, când producția a crescut foarte mult și au început să apară marile magazine. De prin 1950 a început să crească consumul de masă cu aproximativ 10% pe an.

Spre deosebire de străbunicii săi, omul contemporan nu mai este obligat să alerge zeci de kilometri ca să prindă un iepure sau o căprioară. El nu mai este obligat nici să crească păsări sau vite în propria lui gospodărie, deoarece acestea sunt crescute în ferme mari, care au o productivitate mult mai ridicată.

După ce stă 8 ore la serviciu, în fața calculatorului, omul contemporan se duce la supermarket cu mașina și cumpără pe credit tot ceea ce bunicii săi nici nu îndrăzneau să-și imagineze.

Astfel a apărut omul de consum sau omul unidimensional, de care vorbește H. Marcuse (1991). □

DEMOCRATIZAREA CONFORTULUI

Odată cu creșterea consumului s-a ajuns la o adevărată democratizare a confortului. A apărut clasa de mijloc care contribuie și la producția, dar și la consumul produselor, întreținând astfel motorul economiei.

Marea majoritatea a populației din țările dezvoltate se bucură de un confort incomparabil cu cel de care se bucura acum câteva zeci de ani.

Așa spre exemplu, în timp ce în 1954 numai 8% dintre familiile franceze aveau un automobil, 8% un televizor, 8% o mașină de spălat și 3% un frigider, în 1975 73% aveau automobil, 91% frigider, 86% televizor și 77% mașină de spălat.

Locuința, mijloacele de transport, drumurile, străzile, parcurile, orașele, satele și locurile de muncă, de care se pot bucura majoritatea oamenilor au evoluat incontestabil în ultimele zeci de ani. □

OMUL VREA SĂ FIE LIBER

Dar fie că el caută fericirea, după cum spunea K. Popper (1998), fie plăcerea, după cum spunea S. Freud (1990), sau puterea, după cum spunea Fr. Nietzsche (1990), omul nu s-a declarat mulțumit numai cu bunăstarea materială. Mai are nevoie, după cum spunea A. Maslow (1943) și de o serie întregă de nevoi spirituale. Iar libertatea, iubirea și afirmarea reprezintă astfel de nevoi. De aceea, omul este mereu nemulțumit. El caută mereu câte ceva, deși de multe ori nici el nu știe ce anume. Dar ar vrea întotdeauna o libertate tot mai mare.

După ce are de toate, chiar și foarte multe lucruri inutile, omul contemporan caută să se bucure de toate plăcerile vieții. Iar după cum arată M. Cabanac (2003), el dorește să maximizeze plăcerea. De aceea, după ce a avut de toate, omul a început să-și dorească o libertate totală. Astfel, societatea de consum a devenit, după cum arată J. Brun (1976), nu numai o grădină a bunăstării, ci și una a desfătării, un fel de rai pe pământ sau, mai bine zis, un fel de iad pe pământ, un fel de hedonism grandios și o desfătare continuă, care nu mai ținea seama de nici o restricție. □

REVOLTA INTERIOARĂ

Favorizate de democratizarea socială, prin anii 1960, generațiile protestatare, care se bucurau deja de societatea de consum, au început să se revolte împotriva autoritarismului, a puritanismului și a valorilor de orice fel, solicitând eliberarea de orice restricții, exprimarea neîngrădită a emoțiilor,

exaltarea simțurilor și a plăcerilor, solicitau o viață trăită cât mai liber și cât mai intens, aici și acum.

Daniel Bell (1979) vorbește de o revanșă a simțurilor. După ce ani de zile creierul afectiv, care tinde să-și manifeste instinctele și să maximizeze plăcerea prin sistemul de recompensă-pedeapsă, care stimulează ceea ce este plăcut și evită ceea ce este neplăcut, a fost dominat de scoarța cerebrală cu restricțiile sale etice și morale, după ce S. Freud (1990) a descris cu lux de amănunte lupta internă care se ducea între Sinele dominat de pulsuni și Eul obligat să le reprime conform normelor sociale, după ani de zile de tiranie a Eului asupra Sinelui, Sinele a început să se revolte.

Adică, creierul afectiv, pe care îl moștenim de la maimuțe, a început să se revolte împotriva scoarței cerebrale în care se află, după cum arată J. Moll, R. Zahan și R. Olivera (2005), zonele cerebrale implicate în acțiunile noastre etice și morale. Și a câștigat desigur Sinele care, fiind mult mai primitiv, este și mai puternic. De aceea, Daniel Bell (1979) vorbește de o revoltă a simțurilor împotriva rațiunii.

Evident că lupta dintre creierul afectiv și creierul rațional nu a fost foarte ușoară, deoarece regulile și valorile sociale sunt mai greu de înlăturat. Dar ea a fost favorizată și de faptul că formațiunile Eului, care lucrează cu valori etice și morale, se maturizează mai greu decât formațiunile Sinelui, care lucrează cu valori hedonice (Restian, 1978). Și generațiile protestatare au fost și vor fi întotdeauna tocmai generațiile tinere la care formațiunile care lucrează cu valori etice, morale și deontice nu sunt încă maturizate. Această diferență de maturizare a formațiunilor Eului stă la baza luptei dintre generații.

Lupta dintre societatea modernă și societatea postmodernă s-a dus mai întâi în domeniul artei, de unde s-a extins foarte rapid și asupra vieții sociale. Și așa a apărut societatea postmodernistă. □

CULTURA POSTMODERNISTĂ

Cultura, care avea rolul de a ridica omul din punct de vedere spiritual, a fost și ea influențată de societatea de consum, care, etalând o mare prosperitate, lăsa locul unei distracții permanente. Se puneau probleme nu cum să muncești, ci cum să te distrezi. Se puneau probleme nu cum să muncești, ci cum să îți folosești timpul liber. Așa a apărut industria entertainmentului.

Așa a apărut, de fapt, după cum arată J.F. Mattei (1999), o barbarie intelectuală, o barbarie estetică, dominată de spectacole de masă, obiecte de duzină și de kitsch. Unii vorbesc chiar de sfârșitul culturii și al artei adevărate (Henry, 1987). Postmodernismul a promovat rolul vizualului facil, al copiilor, al colajelor, al televiziunii și al spectacolelor

de sunet și lumină, al internetului, în defavoarea cărții și a operelor adevărate.

După cum arată R. Appignanesi și C. Garratt (2003), postmodernismul neagă orice valoare. Dacă mișcările protestatere din anii '60 se bazează pe filosofia lui H. Marcuse, postmodernismul de azi se bazează pe nihilismul lui Fr. Nietzsche. Postmodernismul caută nu numai să schimbe, ci și să șocheze. Peit Mondrian spunea că abstractizarea nu este suficientă pentru a îndepărta naturalismul din pictură. Liniile și culorile trebuie îmbinate altfel decât în realitate. Ele trebuie să șocheze. Și astfel au apărut suprarealismul, expresionismul, abstracționismul, dadaismul, colajele și altele. Marcel Duchamp susținea că orice obiect poate fi prezentat ca operă de artă dacă este scos din contextul original și eliberat de utilitatea lui inițială. Astfel, apare R. Mut în 1917, Pisoarul de porțelan, iar Salvador Dali prezintă o baie pe tavan. Sub pretextul că arta este prea elitistă și a devenit prea comercială, s-a renunțat complet la valoarea estetică și s-au expus cadavre de animale și excremente de artist. Damien Hirst a expus o oaie moartă într-un acvariu, iar Piero Manzoni a expus și a vândut propriile sale excremente, etichetându-le drept „Rahat de artist 100%”. □

SOCIETATEA POSTMODERNISTĂ

Treptat, postmodernismul s-a extins la întreaga societate și așa a apărut societatea postmodernistă. Postmodernismul a început prin anul 1920, odată cu mișcarea dadaistă. El s-a dezvoltat odată cu creșterea productivității muncii, cu apariția societății de consum, cu creșterea vertiginoasă a mijloacelor de comunicare în masă, cum ar fi radioul, televiziunea, telefonul mobil și internetul și cu instaurarea democrației în majoritatea țărilor civilizate. Postmodernismul a început prin atacarea treptată a valorilor etice, estetice, științifice și sociale care s-au aflat la baza epocii moderne. Dar abuzând de libertățile democratice, postmodernismul a atacat nu numai valorile culturale, ci și ordinea socială și instituțiile societății moderne. Postmodernismul a apărut chiar ca o reacție a indivizilor la ordinea, stabilitatea și conservatorismul societății moderne.

Postmodernismul neagă rolul științei ca mijloc de progres social. El neagă existența unor valori generale și universale promovate de știință precum și dreptul unora de a deține adevărul și supremația în orice domeniu de activitate, pledând pentru valorile locale, singulare și particulare. Postmodernismul nu recunoaște idealurile universale ale științei moderne, promovând diversitatea, varietatea și heterogenitatea, în locul generalului și universalului. Giovanni Vattimo (1994) vorbește de o gândire slabă, care se opune gândirii logice și științifice.

Atacând elitele modernismului, postmodernismul și-a îndreptat atenția spre publicul larg, considerând accesibilitatea la un public mai puțin avizat și mai ușor de manipulat ca un argument în favoarea conceptelor sale. Postmodernismul a coborât în stradă, ceea ce nu ar fi rău, dacă nu ar fi în același timp derutant, superficial și deconstructiv. Plecând de la accesibilitatea obținută prin mijloace foarte facile, postmodernismul a ridicat cinematograful, televiziunea, concertele pe stadioane și prezentările de modă la rangul unor spectacole artistice, frizerul și croitorul devenind mari artiști, iar solistul de cartier vedetă. Postmodernismul a impus astfel dinastia vizualului, dar și a exhibiționismului.

Bazându-se pe tendința hedonistă a omului, postmodernismul a promovat o cultură a satisfacției și a automulțumirii imediate.

Dar dacă fiecare mișcare socială trebuie să aibă niște precursori, atunci F. Nietzsche, care a criticat până la desființare toate valorile epocii sale, precum și S. Freud (1990), care a descris tensiunile interne la care este supusă ființa umană într-o societate în care ordinea și morala împiedicau manifestările primitive ale Sinelui, s-au numărat printre precursorii postmodernismului. De aceea, nu este de mirare că H. Marcuse (1995), care a continuat ideile lui S. Freud privind încorsetarea Sinelui de către restricțiile sociale, a fost filosoful preferat al mișcărilor protestatere din anii '60.

Dacă apariția societății moderne a fost rezultatul tendințelor de progres ale ființei umane, care a căutat să construiască o societate mai bună, mai civilizată, mai promițătoare, mai lipsită de violență și mai adecvată năzuințelor sale, atunci se pune întrebarea ce a determinat apariția societății postmoderne care, hrănindu-se din realizările societății moderne, îi contestă valorile?

Pentru a putea răspunde la această întrebare, ar trebui să avem în vedere faptul că modificările sociale nu apar din senin, că ele nu sunt produse de niște factori naturali. Chiar dacă se vorbește de o sociobiologie, societatea umană nu este un produs natural, ci un produs al minții oamenilor.

După o evoluție de mii de ani, societatea umană a ajuns o societate bazată pe ordine, pe lege, pe morală, pe cultul muncii și al lucrului bine făcut. Societatea democratică ar presupune și ea un comportament guvernat de morală și de rațiune iar comportamentul uman este dominat de principiul plăcerii și al puterii. Astfel a apărut o contradicție fundamentală între societatea contemporană și dorințele ancestrale ale ființei umane. După cum arată Roland Brunner (2000), apar mereu tot felul de legi care îngrădesc tot mai mult libertatea omului contemporan. Din acest punct de vedere, se pare că omul contemporan ar fi fost îndreptățit să lupte pentru o libertate mai mare.

Dar epoca puritană sau fals puritană, descrisă de psihanalisti, nu a durat decât până pe la mijlocul secolului XX, când omul a început să se revolte împotriva restricțiilor pe care i le impunea societatea modernă, mai întâi pe plan estetic, iar apoi și pe plan social. Omul modern voia să o ducă mai bine și să fie mai liber decât bunicii lui, el nu mai voia să fie supus restricțiilor pe care le impunea societatea modernă. Și în mare parte a reușit. □

DAR NICI SOCIETATEA POSTMODERNĂ NU CORESPUNDE DORINTELOR OMULUI CONTEMPORAN

Nici o societate nu poate corespunde tuturor dorințelor individuale. De aceea, în orice societate individul se va considera încorsetat, frustrat și nemulțumit. Iar dacă la acestea vom mai adăuga și provocările inevitabile pe care orice societate le produce, ajungem la concluzia că nici omul postmodernist nu se poate declara mulțumit.

Societatea contemporană este caracterizată de o schimbare într-un ritm fără precedent, precum și de discrepanțe foarte mari între diferitele ei sectoare. Ea are un grad tot mai mare de polarizare, este caracterizată de o mare instabilitate și de schimbări foarte rapide. În societatea contemporană, omul trebuie mult mai des să își schimbe serviciul și de multe ori chiar și profesia pentru a putea trăi.

Societatea contemporană este plină de contraste și de provocări. De aceea, ea este, după cum arată J. Lacan, mai alienată decât omul contemporan.

Omul contemporan trăiește într-o ambianță patologică, caracterizată de relații impersonale, de o indiferență afectivă, de o tehnologizare extrem de rapidă și de o cultură care nu mai poate satisface nevoile profunde ale sufletului uman.

În pofida superorganizării sale birocratice, dar probabil și datorită negării oricăror reguli, în societatea contemporană nu mai există, de fapt, nici o autoritate. Nici o instituție nu mai este în stare să-și îndeplinească în mod concret sarcinile cu care a fost investită. Iar omul contemporan, care a negat la un moment dat regulile sociale, este obligat să trăiască într-o junglă socială, care nu-l mai poate mulțumi. Politicienii nu-și mai respectă promisiunile. Partidele politice nu-și mai respectă doctrina. Economiiștii nu mai respectă regulile activității economice, ceea ce a dus la o criză economică din care nu se va putea ieși fără reintroducerea regulilor și a valorilor necesare.

Iar pe lângă iluzia bunăstării, pe care s-ar putea ca individul să nu o atingă niciodată, viața omului contemporan mai este întovărășită și de anumite provocări cărora trebuie să le facă față, așa cum ar fi poluarea mediului ambiant, chimizarea

alimentelor, insecuritatea locului de muncă, lipsa de respect față de persoană, stresul psihosocial, explozia informațională, dificultățile de afirmare, birocrăția excesivă, boala, sărăcia și așa mai departe. □

PORTRETUL ROBOT AL OMULUI CONTEMPORAN

Toate aceste fenomene care s-au petrecut extrem de rapid nu puteau să nu influențeze structura și patologia omului contemporan, care a devenit foarte diferită de a părinților și de a bunicilor săi.

A. Trăind într-o societate de consum, omul contemporan este în primul rând un **consumator**, pentru că altfel nu ar exista societatea de consum. Neputând rezista tentațiilor, el este nu numai un mare consumator, ci și un **lacom**, lăcomia omului contemporan mergând de la acumularea de bunuri materiale, până la excesele alimentare. Iar lăcomia, care este un mare păcat, poate avea consecințe foarte importante atât asupra societății, care devine din ce în ce mai polarizată, cât și asupra sănătății omului, care devine din ce în ce mai bolnav. Așa spre exemplu, excesele alimentare, alimentația hipercalorică, consumul crescut de glucide, de zahăr și de lipide pot contribui la apariția obezității, a dislipidemiilor, a aterosclerozei, a HTA și a diabetului zaharat, a căror incidență a crescut foarte mult în ultimii ani.

Studiile epidemiologice arată că obezitatea se întâlnește la peste 30% din populație, iar supraponderalitatea la peste 50% din populație. Faptul că obezitatea a crescut în SUA de la 13,4% în 1960 la 30,9% în anul 2000 arată că patologia omului contemporan se schimbă foarte rapid. HTA se întâlnește la peste 40% dintre indivizi, crescând și ea foarte mult în ultimii ani (Dorobanțu, 2006) și așa mai departe.

B. Trăind într-o societate postindustrială caracterizată de mecanizarea și automatizarea tuturor activităților casnice și profesionale, omul contemporan este un **sedentar**. Dispunând de toate facilitățile mecanizării și automatizării și dominat de o comoditate ieșită din comun, omul contemporan depune un efort fizic de 100 de ori mai mic decât bunicii săi de acum 100 de ani. Și, după cum se știe, sedentarismul poate avea și el consecințe foarte grave asupra sănătății omului contemporan, contribuind la creșterea obezității, a dislipidemiilor, a aterosclerozei, a HTA și a diabetului zaharat.

C. Trăind într-o societate informațională, caracterizată de creșterea vertiginoasă a producției de informații și a mijloacelor de comunicare în masă, omul contemporan este supus unui

bombardament informațional fără precedent. Iar acest bombardament determină un stres informațional cronic, care este vinovat de apariția unor manifestări clinice, cum ar fi **anxietatea, iritabilitatea, insomnia și oboseala**, pe care le-am întâlnit la 59% dintre pacienți (Restian, 2006).

Ca expresie a noutății pe care o aduce, informația este anxiogenă, deoarece orice noutate presupune un anumit risc, iar riscul determină o stare de anxietate. De aceea omul contemporan este mai anxios, mai iritabil și mai obosit (Restian, 1990).

Dar suprasolicitarea informațională poate duce nu numai la apariția stresului informațional, ci și la apariția unor boli psihice și psihosomatice, luând astfel naștere o patologie informațională, caracteristică societății informaționale în care trăim (Restian, 1997).

D. Dar trăind într-o societate postmodernistă contestată, omul contemporan este un **rebel**, un **revoltat**, un **răzvrătit**, un **nonconformist**, un **intolerant** și un **impulsiv**. Favorizat de democrația socială instaurată de epoca modernă, omul postmodernist nu recunoaște decât avantajele democrației. El vrea o libertate totală de manifestare a instinctelor sale și astfel asistăm nu numai la o eliberare a instinctelor, la un **erotism exagerat**, la un **exhibiționism**, sau la manifestări **obscene**, ci și la **violente** de limbaj și chiar la violente fizice, la cel mai înalt nivel.

E. Provocările sociale la care este supus omul contemporan, cum ar fi birocratizarea excesivă, ineficiența autorităților, polarizarea socială, etalarea cu obstinație a bunăstării, corupția, șomajul și sărăcia, au dus la apariția altor simptome, cum ar fi **frustrarea, agitația, invidia, ura, violența, depresia psihică** și altele.

Căutând să se apere față de aceste provocări,

omul postmodernist se retrage de multe ori într-o lume virtuală, trăind în telenovele și pe internet, iar alții într-o lume imaginată conferită de droguri. Omul contemporan este mult mai dependent decât părinții săi. Se vorbește nu numai de o **dependență** de droguri, ci și de o dependență de televizor și de internet. Iar M. Valleur și J.C. Matysiak (2008) vorbesc și de o dependență de jocuri și de sex.

Toate aceste provocări cărora omul postmodernist trebuie să le facă față au dus nu numai la creșterea HTA, a dislipidemiilor, a obezității și a diabetului, ci și la creșterea bolilor psihice. După cum arată R. Sole (1992), 81,5% din populația adultă din marile orașe suferă de o tulburare psihică diagnosticabilă, iar 45% suferă chiar de mai multe tulburări psihice. Este posibil ca bolile psihice să devină în curând cele mai importante boli ale omului contemporan. □

CONCLUZII

Omul contemporan, adică omul societății post-industriale, de consum, informaționale și post-moderne, se deosebește radical de omul societății moderne. El este un mare consumator, un lacom, un sedentar, un obez, un dislipidemic, un hipertensiv, un anxios, un agitat, un iritabil, un impulsiv, un intolerant, un obscen, un invidios, un depresiv, un dependent și așa mai departe. Toate aceste particularități au o importanță deosebită pentru medicul de familie, care este chemat să asigure sănătatea unui om ce trebuie să facă față unor provocări permanente, condiții în care păstrarea sănătății constituie o performanță greu de realizat. □

BIBLIOGRAFIE

1. **Donadoni S** – *Omul egiptean*, Editura Polirom, 2001
2. **Vernart JP** – *Omul grec*, Polirom, 2002
3. **Giardina A** – *Omul roman*, Polirom, 2001
4. **Gof J** – *Omul medieval*, Polirom, Polirom, 1999
5. **Vovelle M** – *Omul luminilor*, Polirom, 2000
6. **Garina E** – *Omul renașterii*, Polirom, 2000
7. **Furet F** – *Omul romantic*, Polirom, 2000
8. **Villari R** – *Omul baroc*, Polirom, 2000
9. **Maclean PD** – *The triune brain in evolution*, Plenum Press, New York, 1990
10. **Maclean P** – Some psychiatric implication of psychological studies of frontotemporal portion of limbic system (visceral brain), *Electroencephalography and Clinical Neurophysiology*, 4, 1952, 407-418
11. **Price DS** – *Știință mică, știință mare*, Editura Științifică, 1971
12. **Marcuse H** – *Eros și civilizație*, Editura Trei, 1995
13. **Popper K** – *În căutarea unei societăți mai bune*, Humanitas, 1998
14. **Freud S** – *Opere*, Editura Științifică, 1990
15. **Nietzsche F** – *La volonté de puissance*, Galimard, Paris, 1970
16. **Maslow HA** – A theory of human motivations, *Psychological Review*, 50, 1943, 370-396
17. **Cabanac M** – La cinquieme influence ou la dialectique du plaisir, Press Universitaire du Laval, 2003
18. **Brun J** – Le retour de Dionysos, *Les Bergers et les Mages*, Paris, 1976
19. **Bell D** – Les contradictions culturelles du capitalism, PUF, Paris, 1979
20. **Moll J, Zahan R, Olivera R** – The neural basis of human moral, *Cognition*, 6, 2005, 799-808
21. **Restian A** – Logical structure of nervous system, *International Journal of Neuroscience*, 2, 1978, 58-68
22. **Mattei JF** – La barbarie interior, PUF, Paris, 1999
23. **Henry M** – La barbarie, *Gasset*, Paris, 1987
24. **Appignanesi R, Garratt C** – *Postmodernism*, Editura Curtea Veche, 2003
25. **Brunner R** – *Psihanaliza și societatea postmodernă*, Editura Armand, 2000
26. **Dorobanțu M** – *Prevalența, tratamentul și controlul HTA în România*, Medicina Internă, 4, 2006
27. **Restian A, Bărbulescu P, Cioca V, Cioca A, Dincă A, Mircescu S, Pletea D, Rădulescu M, Șerb B** – Incidența manifestărilor clinice ale stresului informațional în patologia umană, *Practica Medicală*, 2, 2006, 60-63
28. **Restian A** – Informational stress, *Journal of Royal Society of Medicine*, 6, 1990, 380-383
29. **Restian A** – Patologia informațională, Editura Academiei, 1997
30. **Sole R** – *Mental health in metropolis*, New York, McGraw-Hill, 1992
31. **Valleur M, Matysiak JC** – *Patologia exceselor*, Nemira, 2008